

Työ- ja elinkeinoministeriö
Arbets- och näringsministeriet

Opetus- ja kulttuuriministeriö

Lausunto
30.1.2025

VN/32825/2024

1/3

Lausuntopyyntöne, diaarinumero VN/32825/2024

TYÖ- JA ELINKEINOMINISTERIÖN LAUSUNTO HALLITUKSEN ESITYKSESTÄ EDUSKUNNALLE OPETUS- JA KULTTUURIMINISTERIÖN HALLINNONALAN VIRASTOUUDISTUSTA KOSKE- VAKSI LAINSÄÄDÄNNÖKSI

Työ- ja elinkeinoministeriö kiittää mahdollisuudesta lausua otsikon asiassa ja lausuu kunnioittavasti seuraavaa:

Esityksellä toteutetaan hallitusohjelman kirjaukset opetus- ja kulttuuriministeriön hallinnonalaan kuuluvan virastorakenteen selkiyttämisestä ja päällekkäisen hallinnon keventämisestä Sivistyshallinto 2030 -loppuraportin suuntaisesti. Esityksen tavoitteena on selkeyttää ja yhtenäistää opetus- ja kulttuuriministeriön hallinnonalan virastorakennetta toiminnallisesti ja taloudellisesti tarkoituksenmukaisemmaksi kokonaisuudeksi siten, että virastoja on helpompi ohjata, ne ovat toiminnallisesti nykyistä selkeämpiä kokonaisuuksia ja niiden toiminta on yhteiskunnallisesti vaikuttavampaa. Työ- ja elinkeinoministeriö pitää näitä esityksen tavoitteita kannatettavina huomioiden julkisen talouden haastava tilanne sekä toiminnallisesti yhteisistä toimintatavoista saavutettavat edut.

Esityksessä todetaan, että Opetushallitus ja sen erillisyksiköt (Kansallinen koulutuksen arviointikeskus, ylioppilastutkintolautakunnan kanslia ja Jatkuvan oppimisen ja työllisyyden palvelukeskus) sekä Kotimaisten kielten keskus yhdistyisivät kasvatukseen, koulutukseen ja kieleen liittyviä tehtäviä hoitavaksi virastoksi. Esityksessä kuitenkin todetaan myöhemmin, että Opetushallituksen yhteydessä toimivat kolme erillisyksikköä jatkavat toimintaansa kuten tähänkin asti. Työ- ja elinkeinoministeriö kiinnittää huomioita siihen, että esityksessä ei tuoda eksplisiittisesti esille, miksi ao. erillisyksiköt on jätetty virastorakenteen tarkastelun ulkopuolelle. Myöskään vaikutusten arvioinnissa ei eritellä, onko esityksellä vaikutuksia virastorakenteeseen kuuluviin kolmeen erillisyksikköön. Esityksessä todetaan kuitenkin, että myöhemmässä vaiheessa on tarkoitus uudistaa myös näiden virastojen lainsäädäntöpohja. Esityksen pohjalta jää kuitenkin epäselväksi, miksi erillisvirastojen lainsäädäntöä tulee uudistaa, jos nyt käsillä oleva virastouudistus ei vaikuta erillisyksikköjen toimintaan.

Esityksessä todetaan lisäksi, että virastouudistuksella tavoitellaan muun muassa virastorakenteeseen kuuluvien virastojen henkilöstöressurssien nykyistä tehokkaampaa hyödyntämistä, mm. johtamiskäytäntöjen ja muiden hyvien käytäntöjen leviämistä nykyistä tehokkaammin virastorakenteessa, sekä yhtenäisempiä prosesseja virastojen välillä. Prosessien yh-

tenäistäminen hyödyntäisi mm. ICT-ratkaisujen kustannustehokkaampaan käyttöä sekä nykyistä parempaa tulosohjausta. Esitys jättää avoimeksi, onko tarkoitus, että esityksellä tavoiteltuja hyötyjä sovellettaisiin ja hyödynnettäisiin myös erillisyyksiköissä, minkä työ- ja elinkeinoministeriö näkee kannatettavaksi.

Esityksessä tuodaan esiin Jatkuvan oppimisen ja työllisyyden palvelukeskuksen (myöh. JOTPA) muista virastoista ja myös erillisyyksiköistä poikkeava asema kahden ministeriön, opetus- ja kulttuuriministeriön ja työ- ja elinkeinoministeriön, yhteisesti ohjaamana virastona. Esityksessä ei kuitenkaan oteta kantaa siihen, vaikuttaako virastorakenteen yhdistäminen ja mm. virastorakenteen yhdistämisellä ja tehostamisella tavoiteltava toiminnanohjauksen yhtenäistäminen JOTPAN ohjauksen prosesseihin tai rakenteeseen. JOTPAN toiminnasta annetun lain (682/2021) 1 pykälän mukaan sen yleishallinnollisesta ohjauksesta vastaa opetus- ja kulttuuriministeriö, ja toiminnallisesta ohjauksesta opetus- ja kulttuuriministeriö ja työ- ja elinkeinoministeriö yhdessä. Laki ei kuitenkaan täsmennä, mitä JOTPAN toiminnallisen ohjaus sisältää tai miten ohjaus käytännössä tulisi organisoida kahden ministeriön välisessä yhteistoiminnassa.

Se, että jatkossa myös JOTPAN ohjauksessa voitaisiin mahdollisesti hyödyntää digitaalista ohjauksen työkalua (kuten esityksessä todetaan muiden virastojen osalta), selkeyttäisi kahden ministeriön välistä toiminnallista ohjausta tuomalla konkreettiseen työvälineen ministeriöiden väliseen yhteistyöhön ja tavoiteasetantaan. Esimerkkinä nykykäytännöstä ministeriöiden välisestä ohjausyhteistyöstä voidaan pitää ELY-keskusten toimialaohjausta, johon useat ministeriöt, mukaan lukien opetus- ja kulttuuriministeriö osallistuu omalla toimialallaan. Tällä hetkellä tähän lainsäädännössäkin määriteltyyn toiminnan ohjaukseen on käytettävissä ainoastaan epävirallisia muotoja, mutta yhteinen digitaalinen ohjausväline voisi tuoda toiminnan ohjaukseen lisäarvoa kuten selvästi määritellyn aikataulun sekä pohjan ministeriöiden yhteiselle tavoitteen asettelulle. Digitaalinen ohjausväline voisi parhaimmillaan mahdollistaa myös nykyistä paremman toiminnan seurannan ja arvioinnin.

Yksityiskohtaiset huomiot

Opetushallitusta koskevan lain ensimmäiseen pykälän perusteluihin olisi hyvä nostaa tieto siitä, mitä erillisyyksikköjä Opetushallituksen kokonaisuuteen kuuluu. Nyt tämä tieto tulee vasta lain loppupuolella 7 pykälässä.

Pykäläperusteluissa nostetaan esiin virastojen yhteistyö digitaalisten palveluiden ja tietojärjestelmien kehittämisessä. Tekstin (2 § 3 mom.) perusteella nostetaan esiin nimenomaan OKM:n hallinnonalan virastojen sisäinen/keskinäinen yhteistyö. Mikä on poikkihallinnollisen yhteistyön rooli ja merkitys tällaisessa keskitetyssä mallissa? Nythän esim. OPH on tiiviisti mukana ainakin Osaamispolku/JOD-valmistelussa ja tekee yhteistyötä OKM:n lisäksi TEM:n ja KEHA:n kanssa. Myös tulevaisuudessa hallinnonalojen välistä yhteistyötä tarvitaan ja myös uusia rajapintoja voi syntyä. Esityksessä todetaan, että yhteistyötä koskien on tulossa asetus, mutta tällä erää sellaista ei ole valmistelussa.

Tiina Korhonen
osastopäällikkö, ylijohdaja

Minna Nieminen
erityisasiantuntija

JAKELU

Opetus- ja kulttuuriministeriö

VN/32825/2024-TEM-64

Seuraavat henkilöt ovat allekirjoittaneet tämän asiakirjan sähköisesti /

Följande personer har undertecknat denna handling elektroniskt /

This document has been signed electronically by the following persons: